

GEORG SANDBERG.

Den 11:te Februar sidstleden afgik ved Döden en af »Entomologiska Föreningens» norske Medlemmer, Sognepræst i söndre Aurdal GEORG SANDBERG. Saa faatallige som Entomologiens Dyrkere og Velyndere hidtil har været her i Norge, er det jo ganske naturligt, at ethvert Indhug, som Döden gör i deres Rækker, af os maa betragtes som et föleligt Tab, — og dette gjælder i nærværende Tilfælde saa meget mere, som den bortgange var

en af de endnu langt færre Entomologer her hos os, der ikke indskrænkede sig til blot at anlægge en »Samling», men ogsaa forstod at gjøre selvstændige, interessante Iagttagelser saavel i faunistisk som i biologisk Retning, og fremlagde disses Resultater gennem egne Publikationer baade i dette Tidsskrift og andre Steder. At se en saadan Medarbejder for Entomologiens Fremgang og Trivsel i vort Land borttrykket i sin bedste Manddomsalder maa nödvendigvis hos de faa igjenstaaende Kollegaer efterlade et saa meget föleligere Savn.

GEORG SANDBERG blev födt den 30:te Juni 1842 i Arendal, hvor hans Fader var Postmester (tidligere Löitnant i Marinen). Allerede som Gut viste han en udpræget Forkjærlighed for entomologiske Sysler, og indsendte fra Arendalstrakten, hvor han voxede op, adskillige af sine mærkeligere Insektfund til Universitetsmuseet, deriblandt ogsaa et Exemplar af *Scolia unifasciata* fra Risör, hvilken Art dengang aldrig för var observeret inden Skandinaviens Grændser. Efterat have absolveret Examen artium og philosophicum begyndte han först paa det medicinske Studium, men opgav snart igjen dette og gik over til det theologiske. Under sine Studenterdage havde han fra 1864 af ogsaa Ansættelse som Löitnant uden fast Lön i Armeen. I 1868 tog han theologisk Embedsexamen og Aaret efter Examen i Lappisk, hvorefter han blev ansat som Timelærer i Kristianssund. I 1871 udnævntes han til Stiftskapellan i Tromsö og i 1873 til Sognepræst i Sydvaranger, i hvilken Stilling han forblev til 1883, da han forflyttedes til söndre Aurdal i Valdres.

Saavel i Kristianssundstrakten som i forskjellige af de arktiske Egne, han under sin præstelige Gjerning kom i Berörelse med, foretog han jevnlig entomologiske Undersögelser og indsendte af og til Pröver af sine Fund til Universitetsmuseet, hvor imidlertid Forholdene dengang ikke var synderlig egnede til at anspore og yderligere udvikle en saadan Interesse som den entomologiske. Og aldeles isoleret, som han deroppe »in ultima Thule» befandt sig, saa langt fjærnet fra alt aandeligt Slægtskab og Fællesskab i Interesser, uden den fornödne Literatur og Anledning til at faa sine indsamlede Specimina bestemte, er det ikke at undres paa, at Lysten og Iveren for de entomologiske Sysler efterhaanden begyndte at kjölne endel. Men hvor var

ikke den gjensidige Glæde og Tilfredshed stor, da Konservator SCHNEIDER i Tromsö og jeg under vor Finmarksreise Sommeren 1878 i Sydvaranger traf sammen med denne vor Kollega, som ingen af os tidligere havde seet eller kjendt, og hvilket trofast Triumvirat til Udforskningen af vor arktiske Regions Lepidopterfauna dannede vi ikke fra den Stund af! Lysten vaagnede ved dette personlige Sammentræf med ungdommeligt begeistrede Kollegaer med fornyet Styrke hos SANDBERG, og fra nu af samlede og observerede han Sydvarangers interessante Lepidopterfauna med tiltagende Iver og Fremgang Aar for Aar, — et Arbeide, der var ham selv til ligesaa megen Glæde og Tilfredsstillelse, som det var til Gavn og Nytte for den entomologiske Videnskab. Hvor ofte udtalte han ikke under vor senere flittige Korrespondence sin store Glæde over dette lykkelige Sammentræf, der igjen havde vakt tillive hos ham denne aandsofriskende og fremfor alt under saa ensomme og trykkende Omgivelser uvurderlige Interesse, uden hvilken han mente Tilværelsen deroppe gjennem saa mange og lange Aar vilde være blevet ham rent uudholdelig. Og til vor fælles Glæde og Opmuntring sendte han mig hver Höst efter endt »Saison» en udförlig Beretning om sine Iagttagelser og Fund, tilligemed et större Antal Determinanda eller, som han kaldte det, »et Fad Nödder til Knækning». Deriblandt befandt sig jevnlig de interessanteste Fund, som det vil sees af de til forskjellige Tider publicerede Fortegnelser over Sydvarangers eiendommeligt sammensatte Lepidopterfauna. Ikke mindre interessante og fortjenstfulde var hans Iagttagelser over forskjellige arktiske Sommerfugles Metamorphoser, der ogsaa er udgivne i tysk Bearbejdelse, og som bl. a. Prof. CHR. AURIVILLIUS har benyttet i sit Arbeide: »Insektlivet i arktiska länder».

Men SANDBERG havde ogsaa ved Siden af sin præstelige Gjerning deroppe i det höie Nord andre Interesser end den entomologiske, hvilke dog her kun i al Korthed skal beröres. Under sit tolvaarige, næsten stadige Arbeide blandt Finmarkens lapiske og kvænske Befolkning lagde han sig særlig efter disses Sprog, som han talte med stor Færdighed, og virkede fortrinsvis for Fornorskningen af de fremmede Folkefærd gjennem Folkeskolen, til hvilket Öiemed han som Formand i Skolekommissionen bidrog til at faa istandbragt en Omregulering af Skolevæsenet paa

Grændsen mod Rusland. Sammen med Seminariebestyrer J. QVIGSTAD udgav han: »Lappiske Eventyr og Folkesagn» (A. CAMMERMEYERS Forlag, Kristiania, 1887), der er ledsaget af et særdeles anbefalende Forord af Prof. MOLTKE MOE.

Imidlertid stod hans Hu mere og mere, alt som Aarene gik, efter igjen at komme under sydligere Breddegrader, og det var derfor med Glæde han i 1883 modtog sin Udnævnelse til Sognepræst i søndre Aurdal, Valders, en vakker Fjeldbygd i Hjertet af Landet, som ogsaa i entomologisk Henseende lovede det bedste. Desværre begyndte imidlertid allerede nu snart efter Flytningen det skjæbnesvangre Onde at udvikle sig, hvis sande Natur først Hösten för hans Död blev erkjendt, nemlig en Svulst i Underlivet, der voldte ham de ulideligste Nervesmerter og Besværigheder af forskjellige Slags, og mere og mere undergravede hans heller ikke i Forvejen stærke Helbred. Paa Grund heraf strak ikke Kræfterne til at drive Undersøgelserne saaledes, som han saa gjerne havde villet, og lange Tider ad Gangen blev han nödt til at holde sig fuldstændig passiv. Det var under saadanne triste Omstændigheder, han bl. a. om sin Tilstand Sommeren 1886 med Vemod skrev mig til: »Jeg har som 'udygtig til al god Gjerning' maattet indskrænke mig til at tage Solbad nede i Bagnsryden* afvexlende med Furunaalsbad paa Tonsaasens Satorium m. m., men mine entomologiske Lyster har jeg desværre været nödt til at holde itömme. Stundom kunde jeg dog lig en anden HAWORTH, hvorom COLEMAN fortæller i sin 'British Butterflies', paa sollyse Sommerdage tage Plads paa et Gjerde eller et Stykke oppe i Uien og der timevis forlyste mine Öine i Beskuelsen af mine bevingede Yndlingsskabningers elegante Evolutioner». Sommeren efter, 1887, da jeg besøgte ham i hans Hjem, befandt han sig saavidt bedre, at vi i Fællesskab kunde foretage en Reise til den sydlige Del af Jotunheimen, men desværre under saa höist ugunstige Veir- og Temperaturforholde, at Udbyttet kun blev magert. Og trods sin lidende Tilstand fortsatte han ogsaa stadigt senere, saavidt Kræfter och Tid tillod det, med Ihærdighed sine Undersøgelser over Lepidopterne og deres Metamorphoser. Navnlige in-

* Selve Bagnsbygden (søndre Aurdal) danner nemlig en grydeformig Fordybning i Fjeldmasserne rundt om.

teresserede Höifjeldsfaunaen ham paa Grund af dens nære Slægtskab med den arktiske, og paa sin Sæter inde paa Fjeldet havde han ogsaa god Anledning til at anstille Observationer desangaaende. Adskillige interessante og tildels baade for Norges og Skandinaviens Fauna nye Arter fandt han frem, saaledes bl. a. *Crambus biarmicus* (en masse), *Lita tricolorella* o. fl. Og Udklækningsforsøg med alpine Sommerfugle drev han ivrigt paa med; baade flere *Argynnis*- og *Anarta*-Arter, *Plusia diasema*, *Hercyna Schrankiana* og adskillige andre lykkedes det ham at klække fra Larven, medens den mystiske *Bombyx arbusculæ*-Larve heller ikke af ham lod sig bringe videre end til Puppestadiet. Det var hans Agt her i dette Tidsskrift at redegjøre for Resultaterne af disse sine Udklækninger, ligesom ogsaa for sine Undersøgelser over *Argynnis pales*-Varieteter m. v., hvilket imidlertid Døden, der indfandt sig tidligere end beregnet, hindrede ham i. Hans sidste Arbeide blev derfor det, hvori han redegjør for sine gjentagne Udklækninger af *Acronycta euphorbiæ* i dens alpine Form, og hvorved han kom til det Resultat, at den af mig i 1880 hævdede Opfatning af Forholdet mellem *euphorbiæ* og *obscura* STRÖM (*montivaga-myricæ* Gn.) maa ansees som rigtig, i Modsætning til WALLENGREN, der vil have *myricæ* Gn. anset som egen Art, skilt fra *euphorbiæ*.

SANDBERG var Medlem af »Entomologiska Föreningen» siden 1881. Hans entomologiske Arbeider er følgende:

1. Iagttagelser over arktiske Sommerfugles Metamorphoser. — Entomol. Tidsskr., årg. 4 (1883), Sthm., pag. 9—28, résumé pag. 52—55.
2. Om en Varietet af *Argynnis pales* S. V. — Entomol. Tidsskr., årg. 4 (1883), Sthm., pag. 129—130, résumé pag. 224.
3. Om en for Norges Fauna og Regio arctica ny Rhopalocer. — Entomol. Tidsskr., årg. 4 (1883), Sthm., pag. 131—132, résumé pag. 225.
4. Fortsatte Iagttagelser over arktiske Sommerfugles Metamorphoser. — Entomol. Tidsskr., årg. 5 (1884), Sthm., pag. 139—144, résumé pag. 222.
5. Beobachtungen über Metamorphosen der arktischen Falter. — Berliner Entomol. Zeitschr., B. 29 (1885), Berlin, pag. 245—265.
6. Supplement til Sydvarangers Lepidopterfauna. — Entomol. Tidsskr., årg. 6 (1885), Sthm., pag. 187—203, résumé pag. 221—224.
7. Et Tilfælde af Coleopterlarvers Tilhold i Tarmkanalen hos et Menneske. — Entomol. Tidsskr., årg. 11 (1890), Sthm., pag. 77—80. (Referat af *W. M. Schøyen* i Centralblatt für Bakteriologie und Parasitenkunde, B. 8 (1890), Jena, pag. 182—183.)

8. Bemærkninger til WALLENGRENS Tydning af *Phalena Noctua obscura*, STRÖM. — Forhandl. Vidensk. Selsk. Kr:ania, 1890, N:o 8. 7 pag.

Som allerede nævnt gik han bort snarere, end han selv og hans nærmeste troede det vilde ske. Han holdt sig hele Tiden trods Sygdommens Plager lige aands- og villiestærk og forrettede i sine Kirker lige til Nytaarsdag, da han prædikede for sidste Gang for sin Menighed. Siden tog Kræfterne mere og mere af, til han 3 Uger før sin Död maatte holde Sengen og var meget lidende. Men Aanden var lige stærk og klar, han minde- des sine kjære Venner og Kollegaer, hvem han paa Dödsleiet bad overbragt sin sidste Hilsen, og gik med fuld og klar Bevidsthed ind i Evigheden, tillidsfuld og lykkelig i sin Kristentro. Han efterlader sig Enke og 7 uforsørgede Börn.

Fred over den hedengangnes Minde!

W. M. Schöyen.
